

قدرت طبیعت

مترجم: سهیلا شرفی^۱

واژگان کلیدی:

بیمه محصولات کشاورزی، بازارهای نوظهور، بیمه خطر توأم محصولات کشاورزی

آب پرتقال، تنباکو، ماکیان و شکر است و در صادرات سویا نیز در حال پیشی گرفتن از بزرگ‌ترین تولیدکننده دانه‌های سویا یعنی آمریکا است. موج صادرات محصولات کشاورزی در اثر تقاضای شدید بازار (به ویژه رشد در چین) و افت ارزش پول رایج محلی در اوایل قرن حاضر تقویت شده است. صادرات محصولات کشاورزی عامل مهمی در تقویت مازاد حساب جاری است (یکی از دلایل بحران‌های اقتصادی دوره‌ای در دهه‌های اخیر کسری حساب جاری پایدار در برزیل بود). در سال ۲۰۰۶ تولید محصولات کشاورزی حدود ۶۳ میلیارد دلار، تقریباً ۸٪ از تولید ناخالص داخلی بود. بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۵ تولید ۲۰ محصول اصلی کشاورزی با دلار ثابت ۸۴٪ و با رشد مکمل ۴٪ در سال (گذشته از رشد ناخالص داخلی در مقایسه با بخش کشاورزی آمریکا که سالیانه رشدی معادل ۱/۵ درصد داشته است)، افزایش یافت.

برزیل در حال توسعه و تبدیل به ابرقدرتی جهانی در صنعت کشاورزی است. هرچه بیشتر توسعه می‌یابد و هرچه بخش کشاورزی آن ویژه‌تر می‌شود در مقابل خطرات، آسیب‌پذیرتر می‌شود؛ این ریسک همانند سایر بخش‌های در حال توسعه کشاورزی به ندرت قابل بیمه‌شدن است. کانوریوم^۲ همکاری مشترک و نزدیک شرکای بخش‌های خصوصی و عمومی است که در ایجاد برنامه موفق بیمه محصولات کشاورزی در برزیل برای فراهم آوردن پوشش مناسب خسارات تولیدکنندگان سویا و ذرت نقش اساسی ایفا کرده است. این برنامه نشان می‌دهد که چگونه بیمه‌گران از طریق انعطاف‌پذیری، اطلاعات بازار، تشریک مساعی و نوآوری می‌توانند پوشش مناسبی را برای کشاورزان برزیلی و سایر بازارهای نوظهور فراهم آورند. در سال‌های اخیر برزیل به اصلی‌ترین تولیدکننده جهانی محصولات کشاورزی تبدیل شده است. این کشور بزرگ‌ترین صادرکننده جهانی گوشت گاو، قهوه،

۱. کارشناس مدیریت بیمه
 ۲. بیمه‌گر اتکایی که در اروپا، آسیا، آسیای جنوب شرقی، آمریکای لاتین از طریق کمپانی مادر و یارانه‌دهی به عملیات بیمه‌گری می‌پردازد و در سال ۱۹۹۵ تأسیس شده است، (Converium)

رقابت در بازارهای نوظهور

هستند که کشاورز را در معرض دامنه گسترده‌ای از سایر خطرات به خصوص ریسک‌های سیستماتیک نظیر خشکسالی قرار می‌دهند. خشکسالی می‌تواند تحت پوشش بیمه نامه توأم محصولات کشاورزی قرار گیرد و بدین طریق بیمه نامه ارزانی نخواهد بود. کشاورزان اندکی در بازارهای نوظهور (حتی در بازارهای در حال توسعه) توانایی خرید چنین بیمه‌نامه‌ای را بدون سوبسید دولتی دارند. به احتمال قوی برای خسارات فاجعه‌آمیز در اکثر کشورها (حتی با بیمه توأم) کشاورزان نیازمند اتکا به پرداخت‌های جبرانی دولت برای این بلاها هستند.

پوشش تگرگ (خطر معین)

موارد ذیل از معروف‌ترین پوشش‌های بیمه محصولات کشاورزی می‌باشند:

تگرگ یکی از رایج‌ترین خطرات معین است ولی این بیمه‌نامه‌ها می‌توانند خطر آتش‌سوزی، سیل، طوفان، یخ‌زدگی و یا هجوم گرما را پوشش دهند. بایستی این خطرات طبیعی تصادفی باشند و همچنین وقوع آنها در منطقه جغرافیایی خاصی اتفاق افتد. وقتی که جبران خسارت بر اساس ارزش فصلی سرمایه‌گذاری نقدی مواد مصرفی مورد نیاز (دانه، کود شیمیایی و سایر هزینه‌های متغیر به غیر از سود) باشد، نرخ حق بیمه بین ۲ تا ۲۰٪ متغیر است و در بعضی از بازارها دولت به تخصیص یارانه می‌پردازد. فرانشیزها اصولاً در محدوده ۱۰ تا ۲۰٪ از هر خسارت متغیر است.

رشد تولیدات کشاورزی به سرعت و بدون محصولات بیمه‌ای مناسب به وجود آمده است. در ۱۰ سال اخیر بیمه محصولات کشاورزی فقط برای تعداد معدودی از کشاورزان جنوب برزیل فراهم شده است. در ایالت‌های جنوبی برزیل چند پوشش بیمه خطر معین (پوششی که در آن محصولات کشاورزی در مقابل یک خطر نام برده شده در بیمه‌نامه بیمه می‌باشند) برای میوه‌جات و چند برنامه پوشش بیمه خطر توأم محصولات کشاورزی^۱ ارائه می‌شود.

در سال ۲۰۰۶ کل پوشش بیمه محصولات کشاورزی ۳۵ میلیون دلار تخمین زده شد که کسر ناچیزی از کل حق بیمه تولیدی است. در هر بازار بیمه به جریان انداختن بیمه محصولات کشاورزی مشکلات خاصی دارد. در برزیل پراکندگی کشاورزان و فاصله زیاد بین آنها، توزیع کارآمد محصولات بیمه‌ای را برای بیمه‌گران بسیار دشوار کرد.

ثابت شده است داشتن ارزیابان خسارت معرج که بتوانند شرایط محصولات کشاورزی را مورد ارزیابی قرار داده و فوراً در محل عملیات ارزیابی خسارت را انجام دهند بسیار دشوار است.

در اغلب بازارهای نوظهور، به‌ویژه در بازارهایی که الگوی تولید محصولات کشاورزی آنها سریع و سوابق تولید کم است، تهیه تعرفه‌های بیمه‌ای مناسب بسیار دشوار است. بیمه سنتی محصولات کشاورزی در مقابل خطر تگرگ و سایر بیمه‌های معین، بیمه‌هایی انتخابی

1. Multi-Peril Crop Insurance (MPCI)

پوشش بیمه محصولات کشاورزی توأم

این بیمه‌نامه پوشش جامع و کاملی در مقابل یک سری از خطرات طبیعی، فراهم می‌آورد که خشکسالی نیز شامل آن می‌شود. در پوشش بیمه محصولات کشاورزی توأم با افت بازده نیز پوشش دارد، افت بازده عمدتاً کاهش وزن در یک دوره متوسط ۱۰ ساله است و کشاورزان با مبالغ از پیش توافق شده در هر تن محصول جبران خسارت می‌شوند. نرخ حق بیمه بین ۱ تا ۸٪ بر اساس نوع پوشش و با در نظر گرفتن ۸۰٪ بازده مورد انتظار متغیر است. به استثنای بعضی از بازارها، دولت‌ها به اکثر برنامه‌های بیمه محصولات کشاورزی توأم یارانه می‌دهند و در آمریکا این برنامه بیمه حداکثر یارانه را دارد. برنامه بیمه در پوشش بیمه محصولات کشاورزی توأم می‌تواند در آمد را نیز پوشش دهد و این در جایی است که نوسانات قیمت کالاها در کاشت، در مقایسه با ذخیره محصول به صورت اضافی پوشش داده شود.

انقلاب‌های سبز

در بازارهایی مانند بازار برزیل الگوهای تولید محصولات کشاورزی در حال تحول هستند. کشاورزان از سیستم سنتی بنگاه‌های اقتصادی تولید محصولات مختلف دور و به سمت اقتصاد تک محصولی پر بازده حرکت می‌کنند و هر چقدر که بازده بالاتر باشد سطح خطراتی که با آنها مواجه هستند نیز بالاتر است. کشت تک محصولی در اثر بلایای طبیعی (مانند خشکسالی، سیل و یخ زدگی) و امراض و آفات شدیداً مستعد کاهش بازده است.

افت بازده در مقایسه با جوامع دارای اقتصاد مختلط کوچک چند محصولی تأثیر وسیع‌تری بر جوامع دارای اقتصاد تک محصولی تخصصی دارد. چنین روش تولیدی نیازمند سرمایه‌گذاری بالاتری است. وقتی که افت بازده با قیمت پایین محصول و هزینه‌های ورودی بالا ترکیب شود نتیجه آن افت قابل ملاحظه در آمد است که کشاورز را در مقابل طلبکارانش قرار می‌دهد (و طلبکاران محلی در نهایت در مقابل ریسک سیستم کشاورزی قرار می‌گیرند).

به علاوه مواردی پیش می‌آید که کشاورز مجبور است بازده محصول ذخیره آتی خود را برای وام به وثیقه بگذارد. روش‌های تولید مدرن به منظور پردازش‌های آتی و توسعه جامعه کشاورزی به یکپارچگی در تمام سطوح اشاره ضمنی دارند. همچنین این بازده، بر تجار محصولات کشاورزی، پردازش‌کنندگان محصولات کشاورزی و حمل‌کنندگان محصولات کشاورزی در بازارهای کلیدی نیز تأثیر می‌گذارد.

برآیند سطح ریسکی که جوامع کشاورزی با آن روبه‌رو هستند با روند موجود در خارج بخش کشاورزی شدیدتر می‌شود. زمین‌های کشاورزی تحت فشار ازدیاد جمعیت جوامع شهرنشین قرار دارند و گرم و سرد شدن کره زمین سبب ایجاد الگوهای متغیر آب و هوایی می‌شود. رشد و ازدیاد خطرات به خصوص با کاهش تمایل یا توان دولت‌ها در انتقال یا برطرف کردن اثرات بلایای طبیعی و تهدیدهای بخش روستایی ایجاد می‌نماید که به اندازه رشد ریسک راه‌حل‌های مناسب مدیریت ریسک رشد یابد.

بحران خشکسالی و راه حل آن

سازمان‌دهنده غیرمستقیمی در برزیل دو سال خشکسالی شدید پیاپی در سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴ در جنوب برزیل را اثبات نمود. خشکسالی سبب پرداخت‌های جبرانی دولت در سطح وسیعی شد. به خصوص بخش دانه‌های سویا به شدت تحت تأثیر قرار گرفت، به دنبال وقوع یک خشکسالی بعضی از کشاورزان (سویاکار) مجبور به ترک این فعالیت شدند. افت تولید و کشاورزانی که در معرض قیمت‌های جهانی کالاها و ارزش (پایین) پول رایج محلی قرار گرفتند، آسیب‌پذیری بازار صادرات را نشان دادند. دولت تمایل برای مشارکت بیشتر بخش خصوصی در مدیریت ریسک کشاورزی را ابراز نمود و تصمیم خود را با یارانه حق بیمه تا سقف ۵۰٪ اعلام کرد. بنابراین به کشاورزان بیشتری امکان استفاده از بیمه محصولات

کشاورزی توأم داده شد.

در سال ۲۰۰۶، ۲۸ میلیون دلار به عنوان یارانه حق‌بیمه‌ها تعهد شد که فقط نصف این مبلغ مورد استفاده قرار گرفت و برای سال ۲۰۰۷ دولت مبلغ ۴۵ میلیون دلار را مورد تعهد قرار داد.

راه حل کلیدی ایجاد بیمه اتکایی محصولات کشاورزی، خط‌مشی موثری در توزیع هماهنگ بیمه محصولات کشاورزی بود. این خط‌مشی هماهنگ توسط یکی از بانک‌های برزیل^۱ که بزرگ‌ترین بانک و بزرگ‌ترین وام‌دهنده صنعت کشاورزی برزیل است ایجاد شد.

خط‌مشی مذکور از این واقعیت بهره گرفت که مطالبات مزرعه توسط ذخیره آتی به رهن گذاشته شده که بایستی تحت پوشش برنامه بیمه توأم محصولات کشاورزی بیمه شود و قابل بازپس‌گیری است. ماهیت اجباری این برنامه و دسترسی مستقیم به کشاورزان از طریق سیستم کامپیوتری نمایندگان بانک، توزیع مناسب جغرافیایی بیمه‌گذاران را تضمین می‌نماید و بنابراین ریسک‌های انتخابی که قبلاً سبب می‌شد تا از سودآوری برنامه بیمه محصولات کشاورزی در درازمدت جلوگیری نماید، به شدت کم می‌شود. این برنامه با همکاری مشترک و تنگاتنگ وزارت کشاورزی و سرمایه‌گذاری تحت مدیریت دانشگاه‌های برزیل که تولید جامع و اطلاعات آماری بازده را تضمین می‌نمایند تأمین می‌شود.

دسترسی به اطلاعات هواشناسی آینده سبب درک

1. Banco do Brasil

تولید سوخت‌های طبیعی حاصل از نیشکر و دانه غلات (به ویژه ذرت) سود ویژه‌ای خواهد داشت.

اگر چه بیمه محصولات کشاورزی در مقابل تگرگ حدود یک قرن است که به وجود آمده است ولی نرخ علاقه‌مندی به آن به ویژه در بازارهای نوظهور پایین است. این موضوع چالشی واقعی برای بیمه‌گران است که نیازمند ابداعات مستمر و نوآوری می‌باشند.

بیمه خطر توأم محصولات کشاورزی محصول بسیار جذابی برای کشاورزان است ولی پوشش خطرات سیستمی حق بیمه‌های بالایی دارد، یعنی فقط زمانی مهیاست که طرف‌های دیگر نیز (شامل دولت که به تخصیص یارانه می‌پردازد) علاقه‌مند به همکاری نزدیک باهم باشند. بیمه‌گران با تخصص‌های خاص و تجارب بین‌المللی در زمینه مدیریت خطرات بیمه‌های کشاورزی از طریق بیمه‌گران اتکایی در مقایسه با مهندسين این فن در همان زمینه در موقعیت خوبی قرار دارند.

دیدگاه مثبت و فعال برای تقسیم خطر بین بخش‌های خصوصی و عمومی نیازمند تثبیت و استحکام تنوع محصولات است.

راه‌های آتی رویارویی با خطر

ایجاد بازار بیمه در بازارهای نوظهور مرحله تثبیت تنوع محصولات را تسهیل کرده است. برزیل، آخرین کشوری است که با باز کردن بخش بیمه اتکایی خود قدم‌های بزرگی به سوی بازار آزاد برداشت.

بهرتر خشکسالی‌های گذشته و دوره بازگشت این حوادث نادر ولی شدید می‌شود. این اطلاعات برای متخصصین کشاورزی کانوریوم پایه‌ای جهت آنالیز اطلاعات آماری و توانمندی ایجاد قیمت ساختاری بیمه توأم محصولات کشاورزی در سطح مزارع شد. این محصول بیمه‌ای در نهایت با همکاری آلیانس دو برزیل^۱ و بیمه‌گران محلی آی.آر.بی^۲ تهیه و کامل شد. از آنجایی که ارزیابی ریسک و بازدید سریع مزارع به همراه تهیه گزارش خسارات امری اساسی است، یک مرکز غیروابسته ارزیابی خسارت با کنترل مرکز تشکیل و تحت تعلیم قرار گرفت.

این محصول بیمه‌ای از سال ۲۰۰۶ به وجود آمد و به اولین گروه کشاورزان دانه سویا و ذرت اجازه داده شد تا به همراه وام کشاورزی خود بیمه‌نامه توأم محصولات کشاورزی را دریافت کنند. موفقیت این برنامه در منطقه تولیدکنندگان دانه‌های سویا و ذرت در جنوب برزیل با تأثیر بالایی به اثبات رسید.

برنامه جدید، بخش اعظمی از حق بیمه محصولات کشاورزی در سال ۲۰۰۶ که بالغ بر ۳۵ میلیون دلار آمریکا است را در بر می‌گیرد و با پرداخت یارانه‌های بیشتر در سال ۲۰۰۷ و پوشش مناطق جدید و محصولات کشاورزی جدید که برای افزودن به برنامه خطرات توأم بیمه محصولات کشاورزی در نظر گرفته شده رشد آن بیشتر خواهد شد. البته پوشش رونق بخش سوخت‌های طبیعی (زیستی) که بزرگ‌ترین بخش در دنیا است با

1. Alianca do Brasil
2. Instituto de Resseguros do Brasil (IRB)

پوشش بازده کل برای حمایت تولیدکنندگان محصولات کشاورزی در مناطق جغرافیایی وسیع‌تر و همچنین در خطوط پایین‌تر تولید نظیر سیلوهای غلات، کارخانه‌ها یا دستگاه‌های بسته‌بندی و حمل‌ونقل کننده‌ها استفاده می‌شود. در حال حاضر فقط درصد کوچکی از تولیدات کشاورزی در بازارهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور تحت پوشش بیمه است.

توسعه پوشش بیمه محصولات کشاورزی به تثبیت تولید به طور موثر کمک می‌نماید و سبب استمرار این صنعت که برای اقتصاد کل کشورهایی مانند برزیل و سایر مناطق حیاتی است، می‌گردد. دانش جهانی، حضور منطقه‌ای و شرکا کلیده‌های موفقیت اجرا هستند، آنچنان‌که برنامه برزیلی بیمه خطر توأم محصولات کشاورزی به طور کارآمدی اجرا شد.

منبع:

Roman Hohl & Dieter Reist. (April 2007),
Force of Nature, Reinsurance Magazine.

براندازی تدریجی انحصار بیمه‌گر آی آر بی که در سال ۲۰۰۷ با آزادسازی قدم به قدم آغاز شد، نقش فعال‌تری را برای بیمه‌گران اتکایی خارجی مهیا نمود. چنین آزادسازی سبب تشویق بیشتر برای پخش و ارائه راه‌حل‌های مختلف بیمه‌ای می‌شود که می‌تواند در نقاط مختلف دنیا مورد استفاده قرار گیرد و بیمه‌گران را قادر می‌سازد تا خودشان را با شرایط بازارهای محلی وفق دهند. پتانسیل بازار برای بیمه‌گران مخصوصاً برای آنهایی که به کانوریوم علاقه‌مند هستند و در بازارهای محلی حضور دارند بسیار قابل ملاحظه است.

بیمه‌گران فقط از طریق جمع کردن گروه‌های هم منفعت فعالیت نمی‌کنند. در بازارهای در حال توسعه سوبسیدهای دولت نیز ممکن است که در برنامه‌های پرهزینه و گران بیمه خطر توأم محصولات کشاورزی قابل اجرا نباشد.

بیمه‌گران تلاش می‌کنند تا ببینند چگونه می‌توانند هزینه‌های اداری و هزینه‌های ارزیابی خسارت را کاهش دهند و عملیات بیمه‌گری را تسهیل نمایند.

راه‌حلی که بیمه‌گران به آن دست یافته‌اند شامل برنامه‌های شاخص آب و هوایی برای فراهم آوردن پوشش برای محصولات کشاورزی و مناطق آب و هوایی دارای ارتباط وابسته به میزان بارش و بازده می‌باشد.

چنین برنامه‌هایی در کشورهای زیادی تجربه شده است و توسط بانک جهانی به عنوان برنامه توسعه روستایی تحت حمایت واقع شده است.